

Návrh účasti delegácie Slovenskej republiky na diplomatickej konferencii k Dohovoru o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných medzinárodných zločinov (15. – 26. mája 2023, Ľubľana)

Diplomatická konferencia k Dohovoru o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných medzinárodných zločinov (ďalej len „diplomatická konferencia“) v sa uskutoční v Ľubľane, Slovinskej republike, v dňoch 15. – 26. mája 2023. Cieľom konferencie je prerokovanie návrhu Dohovoru o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných medzinárodných zločinov (ďalej len „dohovor“) a prípadné prijatie finálneho znenia dohovoru zúčastnenými štátmi.

Dohovor je multilaterálnou zmluvou, ktorej účelom je zaviesť mechanizmy medzištátnej spolupráce pri vyšetrovaní a stíhaní najzávažnejších zločinov podľa medzinárodného práva, predovšetkým trestného činu genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov. Dohovor predstavuje špecifický nástroj v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach. Jeho prijatím sa zabezpečí uľahčenie medzinárodnej spolupráce pri vyšetrovaní a stíhaní najzávažnejších trestných činov, čo napomôže predchádzať beztrestnosti ich páchatel'ov.

Dohovor vznikol z iniciatívy Holandska, Belgicka a Slovinska, ktoré ešte v roku 2011 identifikovali potrebu prijatia medzinárodnej zmluvy upravujúcej vydávanie osôb a vzájomnú právnu pomoc medzi štátmi v súvislosti s trestnými konaniami o trestných činoch podľa medzinárodného práva. Hlavná skupina štátov vedúcich túto iniciatívu sa neskôr rozšírila o Argentínu, Senegal a Mongolsko.

Diplomatickej konferencii predchádzalo uskutočnenie dvoch prípravných konferencií, ktoré sa konali 16. – 19. októbra 2017 v holandskom Doorne a 11. – 14. marca 2019 v holandskom Noordwijku. Konferencia bola pôvodne plánovaná na jún 2020, avšak z dôvodu pandémie COVID-19 bola odložená. Počas pandémie sa však uskutočnili tri expertné rokovania k dohovoru prostredníctvom videokonferencie.

Vzhľadom na aktuálny text návrhu bude mať pripravovaná zmluva v súlade s čl. 14 ods. 4 Pravidiel pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax s veľkou pravdepodobnosťou charakter prezidentskej zmluvy a v súlade s článkom 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky charakter prednostnej zmluvy, ktorá priamo upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osôb.

Program konferencie

1. Otvorenie konferencie generálnym tajomníkom diplomatickej konferencie
2. Voľba predsedu
3. Prijatie programu
4. Prijatie rokovacieho poriadku
5. Voľba podpredsedov
6. Voľba predsedu návrhovej komisie
7. Vymenovanie mandátovej komisie

8. Vymenovanie ďalších členov návrhovej komisie
9. Organizácia práce
10. Všeobecné komentáre
11. Správa mandátového výboru
12. Rokovanie o dohovore
13. Prijatie dohovoru a iných potrebných nástrojov.

Súčasná legislatíva a východiská pre diplomatickú konferenciu

V súčasnosti sa medzinárodná spolupráca pri vyšetrowaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných trestných činov podľa medzinárodného práva vykonáva v podmienkach Slovenskej republiky na základe Piatej časti zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok a medzinárodných zmlúv upravujúcich konkrétne aspekty medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach, akými sú napríklad Európsky dohovor o vydávaní (ozn. 549/1992 Zb.) alebo Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach (ozn. 550/1992 Zb.). Tieto dohovory však nie sú univerzálne ratifikované a neriešia špecifiká justičnej spolupráce pri vyšetrowaní a stíhaní zločinov podľa medzinárodného práva, akými sú vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti či genocída.

Čo sa týka medzinárodných dohovorov s takmer univerzálnym pokrytím, akými sú napríklad Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídia (ozn. 32/1955 Zb.), či Ženevské dohovory (vyhl. 65/1954 Zb.), sú ustanovenia o medzinárodnej justičnej spolupráci pri vyšetrowaní a stíhaní zločinov podľa medzinárodného práva len veľmi limitované a značne zastarané.

Kvôli samotnej povahe týchto najzávažnejších zločinov podľa medzinárodného práva, podozriví, svedkovia, dôkazy, či aktíva súvisiace s týmito trestnými činmi sa spravidla nenachádzajú len na území jedného štátu. To znamená, že štáty musia pri vyšetrowaní a stíhaní týchto zločinov intenzívne spolupracovať.

Vzhľadom na uvedené Slovenská republika podporuje prijatie medzinárodnej zmluvy, ktorá uľahčí a zefektívni takúto spoluprácu.

Návrh dohovoru predpokladá taktiež povinnosť kriminalizovať vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti a genocídu, pričom vychádza zo zaužívaných definícií týchto zločinov (tzv. „core crimes“) v zmysle Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (oznámenie MZV SR č. 333/2002 Z. z.) a iných medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Súčasný návrh však zároveň umožňuje zmluvným stranám rozšíriť zoznam trestných činov, na ktoré sa bude dohovor vzťahovať, o trestné činy uvedené v prílohách k tomuto dohovoru (ide o rozšírené definície zločinov podľa Rímskeho štatútu prijaté následnými dodatkami) na recipročnej báze, ako aj použiť ustanovenia tohto dohovoru pri vyšetrowaní a stíhaní iných trestných činov na *ad hoc* báze.

Uvedené konania sú v súčasnosti v rámci slovenského právneho poriadku trestné v zmysle §418, §425 a §433 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon ako obzvlášť závažný trestný čin genocídia, obzvlášť závažný trestný čin neľudskosti a obzvlášť závažný trestný čin vojnového bezprávia. Návrh novely Trestného zákona, ktorý sa v čase predloženia materiálu nachádza v legislatívnom procese, predpokladá taktiež zavedenie nového trestného činu agresie (§417a).

Trestnosť týchto trestných činov v zmysle §88 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon nezaniká uplynutím premlčacej doby a posudzuje sa tak aj vtedy, ak takýto trestný čin spáchal mimo

územia Slovenskej republiky cudzinec, ktorý nemá na území Slovenskej republiky trvalý pobyt (tzv. univerzálna jurisdikcia).

Návrh smernice pre postup delegácie Slovenskej republiky na diplomatickej konferencii k Dohovoru o medzinárodnej spolupráci pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných medzinárodných zločinov

1. Delegácia Slovenskej republiky (ďalej len „delegácia“) na diplomatickej konferencii podporí prijatie moderného, komplexného dohovoru upravujúceho justičnú spoluprácu pri vyšetrovaní a stíhaní genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a iných zločinov podľa medzinárodného práva.
2. Delegácia bude na diplomatickej konferencii predkladať a obhajovať pozície Slovenskej republiky k prerokúvaným otázkam a vyjadrovať sa k návrhom tam, kde to bude považovať za vhodné a potrebné.
3. Delegácia sa bude usilovať o prijatie kompromisného textu prijateľného pre čo najväčší počet štátov za účelom dosiahnutia čo najširšej ratifikácie dohovoru.
4. Delegácia bude na diplomatickej konferencii postupovať v súlade so záujmami Slovenskej republiky a záujmami Európskej únie a za týmto účelom bude koordinovať svoj postup najmä s delegáciami z členských štátov Európskej únie.
5. Delegácia bude podporovať závery a uznesenia diplomatickej konferencie, ktoré sú v súlade s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, a zásadami vnútroštátnej politiky Slovenskej republiky v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach.
6. Delegácia bude vo svojich stanoviskách vychádzať z platných právnych predpisov Slovenskej republiky a právnych aktov Európskej únie, vrátane predpisov vo vysokom štádiu schvaľovania v rámci legislatívneho procesu.
7. Delegácia bude postupovať v súlade so všeobecne platnými právnymi zásadami v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach a trestného práva.
8. Delegácia bude presadzovať zachovanie súladu definícií jednotlivých trestných činov s definíciami podľa Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu, resp. ak to bude potrebné za účelom dosiahnutia kompromisu prijateľného pre čo najväčší počet štátov, podporí prijatie návrhu dohovoru upravujúceho len procesnoprávne aspekty cezhraničnej justičnej spolupráce pri vyšetrovaní a stíhaní týchto trestných činov.
9. Delegácia sa bude usilovať o prijatie návrhu dohovoru s čo najefektívnejším systémom konfiškácií a odoberania majetkového prospechu z trestnej činnosti v súlade s platnými právnymi predpismi Slovenskej republiky a právnymi aktami Európskej únie.

Zloženie delegácie Slovenskej republiky na diplomatickej konferencii

Vedúci delegácie:

Michal Kotlárík
generálny riaditeľ sekcie medzinárodného práva,
Ministerstvo spravodlivosti SR

Alternáti a ostatní členovia delegácie:

podľa potreby menovaní ministrom zahraničných
vecí a európskych záležitostí SR na návrh ministra
spravodlivosti SR